

هشت مقاله رضوی

مجموعه مقالات برگزیده بخش علمی و پژوهشی
هشتمین کنگره ملی شعر رضوی

به کوشش:

حسین سبزه صادقی

سرشناسه: سبزه صادقی، حسین، ۱۳۵۵
عنوان و نام پدیدآور: هشت مقاله رضوی / حسین سبزه صادقی.
عنوان فرعی: مجموعه مقالات برگزیده بخش علمی و پژوهشی
هشتمین کنگره ملی شعر رضوی

مشخصات نشر: کرمان: انتشارات فرهنگ عامه، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ۲۲۸ ص.

شابک: ۵-۶-۹۳۸۹۸-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: پژوهش، شعر رضوی

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی:

شماره کتاب‌شناسی ملی:

فرهنگ عامه

تلفکس کرمان: ۰۳۴۱-۲۴۴۲۰۳۴

همراه: ۰۹۱۳۹۳۹۸۷۳۳

farhange_ame@yahoo.com

دفتر تهران: خیابان استاد نجات‌اللهی - جنب دانشگاه پیام نور

کوچه اعتماد مقدم - پلاک ۱۰

هشت مقاله رضوی

(مجموعه مقالات برگزیده بخش علمی و پژوهشی

هشتمین کنگره ملی شعر رضوی)

حسین سبزه صادقی

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۱۰۰

صفحه‌آرایی: مؤسسه قلم زرین کرمان

طرح جلد: حدیث بلوچی

شابک: ۵-۶-۹۳۸۹۸-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

با همکاری مؤسسه فرهنگی و هنری هوای تازه امروز

عنوان	فهرست مقالات	شماره صفحه
یادداشت‌های مسئولین	۶	
مبانی و مؤلفه‌های تحول در نظام نظریه پردازی پیرامون شعر رضوی و نقش صاحب نظران و شاعران آئینی در توسعه و ترویج آن	۹	
مدایح و مناقب رضوی در شعر دوره‌ی بازگشت ادبی	۶۹	
بررسی ترانه‌های پاپ فارسی با محوریت موضوعی امام هشتم شیعیان(ع)	۹۵	
جایگاه مدایح و مناقب رضوی در شعر عصر صفوی	۱۰۷	
سیمای امام رضا در تاریخ شعر آئینی فارسی	۱۴۹	
تضمین اخبار و احادیث امام رضا(ع) در کلام شاعران	۱۶۵	
بررسی آسیب‌شناسانه جشنواره‌های شعر رضوی	۱۸۷	
بررسی رهنمودهای ولایی در تبیین نقش و رسالت شاعران آئینی در ترویج مکتب اهل بیت (ع) به ویژه ثامن الحجج (ع)	۲۰۷	

یادداشت مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان کرمان

«مرکز منظمه‌ی حاجت رضاست

زائران سیاره‌های بی شمار»

«...والعلم اجمع لاهله من الالباء» (عیون اخبار الرضا)

امام رضا(ع): «علم، دانایی و شناخت، بهتر از پدران مردمان را گرد هم می آورد و میانشان ارتباط برقرار می کند»

بر اساس حکمت‌های رضوی پیوند بین افراد اگر براساس علم و شناخت و درک متقابل از موضوعی شکل بگیرد از همه پیوندها حتی پیوند پدر و فرزندی و خانوادگی، ریشه‌ای‌تر و استوارتر خواهد بود.

جشنواره بین‌المللی امام رضا(ع) در شاخه‌های مختلف فرهنگی هنری و علمی و پژوهشی محل تبادل علم و هنر بر خاسته از آموزه‌ها و حکمت‌های رضوی است. حکمت‌هایی که آرمانشهر رضوی را می‌سازند. مدینه فاضله شیعیان که سعادت خود را در زیستن در چنین شهری با ویژگی‌های انسانی و الهی جستجو می‌کنند.

اضافه شدن بخش علمی پژوهشی به کنگره سراسری شعر رضوی به جهت کند و کاو ژرف علمی در سروده‌های رضوی تلاشی است قابل تحسین تا نجوای شاعران روبروی آئینه نقد و تحقیق قرار گیرد و ضعف و قوتشان گوشزد شود تا شاعران ارادتمند امام هشتم علی بن موسی الرضا (ع) قریحه خود را با شناختی بیش از پیش در مسیر الطاف آن خورشید عالم تاب و فرهنگ عظیم رضوی قرار دهند.

جا دارد از همه‌ی پژوهشگران که در این بخش یار و یار دیرخانه دائمی کنگره سراسری شعر رضوی مسقر در اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان کرمان بوده‌اند، قدردانی نمائیم. انشاءالله که همه‌ی ما در سایه توجه و الطاف آن امام همام قرار بگیریم.

احمد سعیدی

مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی

استان کرمان

یادداشت معاون فرهنگی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان کرمان

امام رضا می‌فرماید: "افضل العقل؛ معرفه الانسان نفسه": بالاترین مرتبه خردمندی این است که انسان خودش را بشناسد.

لازمه رسیدن به هر شناختی، تحقیق از پدیده‌ای است که در پی شناخت آن هستیم خودشناسی و آگاه شدن به توانایی‌ها، استعدادها، خصلت‌های نیک و بد انسان است که او را در مسیر تکامل قرار می‌دهد و خداشناسی واقعی را هدیه‌اش می‌نماید.

شاعران ولایی که قریحه خود را در خدمت ترویج فرهنگ اصیل اسلامی و به خصوص شیعی قرار می‌دهند، هر چه شناخت و آگاهی‌شان از سیره، رفتار، کردار و اندیشه‌های بزرگان دین بیشتر باشد محصول طبعشان اثری ناب‌تر و مؤثرتر خواهد بود. کنگره سراسری شعر رضوی یکی از حرکت‌های عظیم ادبی است که اکنون به جریانی پویا در حوزه‌ی فرهنگ و هنر اسلامی و شیعی تبدیل شده است.

خداوند متعال را شاکریم و سپاسگزار که بار دیگر سعادت و توفیق خدمتگزاری و آستان‌بوسی امام رافت و مهر را مقارن با برگزاری کنگره سراسری شعر رضوی، نصیب فرمود تا خادمان حضرتش در پرتو ارادت خالصانه خدمتگزاران و شاعران بروج ارزش‌های اسلامی، فرصتی برای رونق و تعالی عرصه شعر و شعور فراهم آوردند.

افتخار می‌کنیم که حرکت به سمت هدایت استعدادهای شعری به گرایش رضوی با موفقیت همراه بوده، اگر چه کمابیش در تحقق هدف خلق آثار ماندگار و تأثیرگذار توسط شاعران هنوز راه زیادی در پیش داریم.

امیدواریم بخش علمی - پژوهشی که امسال شاهد اولین حضورش در این کنگره هستیم و با هدف انجام پژوهش‌های عمیق علمی بنیادی و کاربردی در حوزه‌ی شعر آیینی به خصوص شعر رضوی شکل گرفته است، راهگشا باشد و در آینده به کیفیت آثار رضوی بیفزاید. از مجموع مقالات ارسالی به دبیرخانه دائمی کنگره سراسری شعر رضوی هشت مقاله گزینش گردیده و در کتابی به عنوان "هشت مقاله رضوی" تقدیم حضورتان می‌شود. جا دارد از همه‌ی محققان و همکارانی که ما را در انجام این مهم یاری کردند تشکر و قدردانی نمائیم. ان شاء الله... امام هشتم علی ابن موسی الرضا (ع) به همه اجر و عزت عطا فرماید.

وحید محمدی

معاون فرهنگی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی

مقدمه

وجود خورشید هشتم، این هور عالم تاب تشیع در مشهد رضای ایران اسلامی، وظیفه‌ی قدر دانی بر عهده‌ی همه‌ی ما، از مسئولین گرفته تا مردم عادی نهاده است. مراسم مختلف رضوی که همه ماله و به مناسبت‌های متفاوت در سراسر کشور برگزار می‌گردد، اگر چه ضروری است، اما برای ابراز آن قدر شناسی مکفی نیست.

آنچه هدف عالی ما در قبال آن تعهد ارزنده باید باشد، گسترش معارف اهل البیت علیهم السلام و خصوصاً علم الرضا و عرفان الرضا است که بیش از هر وسیله‌ی دیگر از طریق انجام پژوهش‌های علمی منظم و هدفمند تأمین می‌شود. افزوده شدن بخش تحقیق و پژوهش به کنگره‌ی سراسری شعر رضوی، امید بخش آن آرزو است که ما هر روز بهتر از روز پیش، تشنگی قلب خویش را با معارف ناب آن حضرت سیراب نماییم. متوقع است تا بدین طریق و با ادامه‌ی این مسیر نورانی، موجبات رضای رضا و رضایت‌مندی خدای رضا را فراهم آوریم.

بنیاد بین‌المللی فرهنگی و هنری امام رضا (ع) در راستای آن آمال درخشان، ضمن تشکر از همه‌ی دست اندرکاران کنگره‌ی رضوی، خصوصاً پژوهشگران و محققانی که خود را وقف گسترش معارف انسان ساز آن امام همام نموده و کنگره‌ی رضوی را به عنوان محل تلاش خویش برگزیده‌اند، افتخار خواهد کرد تا با تمام توان از این حرکت شایسته حمایت و با اتم همت خویش یاریگر آنان باشد.

بنیاد بین‌المللی فرهنگی و هنری

امام رضا (ع)

نماینده‌ی استان کرمان

مبانی و مؤلفه‌های تحول در نظام نظریه پردازی پیرامون شعر رضوی و نقش صاحب نظران و شاعران آئینی در توسعه و ترویج آن

حجت الاسلام محمد اسماعیل زاده

پژوهشگر ادبی و اجتماعی

(همدان)

چکیده

توسعه یکی از مهم‌ترین خواسته‌های جوامع مدرن است که صورت‌های مختلفی از اوضاع اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی را ترسیم و تبیین می‌نماید. از سوی دیگر ما با مجموعه دستاوردهای مادی و معنوی بشر در طول تاریخ روبرو هستیم که آن را فرهنگ می‌نامند. وقتی که این دو واژه توسعه و فرهنگ با هم امتزاج پیدا می‌کنند ایجاد واژه جدیدی به نام توسعه فرهنگی می‌کنند. توسعه فرهنگی محور و پایه اصلی و زمینه‌ساز سایر ابعاد توسعه می‌باشد. چرا که فرهنگ سبب ایجاد بستری مناسب برای تحصیل توسعه در سایر ابعاد آن می‌شود، پس ناهم‌جان نیست اگر بگوییم توسعه فرهنگی مهم‌ترین دغدغه نظریه‌پردازان و کارشناسان راجع به خود اختصاص داده است. و در این میان وقتی که پای دین به وسط کشیده می‌شود و توسعه فرهنگ دینی نام می‌گیرد دارای ارزش و اعتبار صد چندان می‌شود. این مقاله در پی آن است که ضمن تبیین مفاهیم توسعه، فرهنگ، توسعه فرهنگی، مفهوم فرهنگ دینی، به بررسی مبانی و مؤلفه‌های تحول در نظام نظریه پردازی پیرامون شعر رضوی و نقش صاحب نظران و شاعران آئینی در توسعه و ترویج آن، بپردازد.

واژگان کلیدی

توسعه، فرهنگ، توسعه فرهنگی، فرهنگ دینی، شعر رضوی، شاعران آئینی، نظریه پردازی

یکی از نکات بارز و برجسته در حیات بشری توأم بودن همواره آن با فرهنگ است؛ این امر از آن چنان ارزش و اهمیتی برخوردار است که ملتی که فرهنگ مخصوص به خود نداشته باشد، در عرف بشری مرده محسوب می‌شود. بدون تردید یک فرهنگ بالنده برای تکامل خود باید توانایی تبادل با سایر فرهنگ‌ها و جذب عناصر مثبت آن را داشته باشد؛ بنابراین، تمام فرهنگ‌ها باید در تعامل با یکدیگر باشند، تا بتوانند در مجموع، بشر را به پیشرفت مطلوب برسانند. با نگاهی به تحولات جهان می‌توان به عینه دریافت که انقلاب‌های بزرگ جهان که بعدها منشأ تحولات عظیمی در تمدن بشری گردیده‌اند، دارای مفاهیمی کلیدی و دستاوردهای نظری شگرف و گوناگونی بوده‌اند که فهم و شناخت آن‌ها گامی اساسی در تبیین ماهیت این انقلاب‌ها و دستاوردهای آن‌ها محسوب می‌شود. انقلاب اسلامی ایران نیز از جمله این انقلاب‌هاست؛ به گونه‌ای که این انقلاب، علاوه بر آثار عینی و عملی در حوزه نظری و فکری، و علی‌الخصوص مباحث فرهنگی دارای پیامدها و تأثیرات شگرفی است. این انقلاب، موجودیت خود را در نفی و برکناری رژیمی تعریف کرد که بر اساس الگوهای نظری واداتی، به خصوص الگوهای توسعه مدرنیستی متضاد با فرهنگ اصیل ایرانی مسلمان، به سبک و سیاق غرب، استراتژی بلندمدت خود را تنظیم نموده و بدون در نظر گرفتن اقتضائات بومی و شرایط اجتماعی و فرهنگی جامعه، در صدد تحمیل نوعی مدل شبه غربی و شبه مدرنیستی بر مقدرات اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی کشور بوده است. وقوع انقلاب اسلامی نشان داد که جامعه ایران تداوم چنین فرایندی را برنمی‌تابد. در عصر حاضر که نظام سرمایه‌داری به سرپرستی آمریکا، با تک‌قطبی شدن جهان و فروپاشی رژیم شوروی سابق، یکه‌تاز عرصه‌ی معادلات جهانی شده است و به شکل‌های مختلف می‌کوشد تا نظرات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی خود را به تمام کشورهای جهان تحمیل کند و فرهنگ واحدی متناسب با منافع درازمدت خود بر جهان حاکم سازد. بیش از هر زمان دیگر می‌توان پی به اهمیت و ارزش تدوین استراتژی